

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΑΣ

Περιβαλλοντικές Ασκήσεις για δουλειά με Ομάδα

ΓΡΑΜΜΑΤΗ ΜΑΚΕΛΗ

Copyright © 2009

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας

370 11 ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΑ

Τηλ.: 2428069040, τηλ. και fax: 2428090010

Website: <http://kpe-makrin.mag.sch.gr>, e-mail: mail@kpe-makrin.mag.sch.gr

Συγγραφή - Επιμέλεια:

ΓΡΑΜΜΑΤΗ Ν. ΜΑΚΕΛΗ

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη του ΚΠΕ Μακρινίτσας

Μακέτα εκτύπωση: Γραφικές Τέχνες «ΠΑΛΜΟΣ»

Βιβλιοδεσία: Σπ. Γιαννίκος

ISBN: 978-960-9406-07-9

Το παρόν εγχειρίδιο εκδόθηκε στο πλαίσιο της κατηγορίας Πράξης «Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση», Άξονας 1 του ΥΠΕΠΘ, που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΣΠΑ) και το Ελληνικό Δημόσιο και εκδίδεται για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας και την υποστήριξη των εκπαιδευτικών που υλοποιούν παρόμοια προγράμματα στα Σχολεία τους. Για τους λόγους αυτούς διατίθεται δωρεάν σε εκπαιδευτικές μονάδες και σχολεία που επισκέπτονται το Κέντρο. Τα κείμενα και τα φύλλα εργασίας αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του Κ.Π.Ε. Μακρινίτσας και επιτρέπεται η με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγή τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς, με αναφορά στην πηγή προέλευσης.

Οι φωτογραφίες αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία των δημιουργών.

Φορέας υλοποίησης έργου: **Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ)**

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΝΕΟΤΗΤΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ • ΣΥΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Όλα είναι θέμα Παιδείας

Εισαγωγή

Τα ΚΠΕ σχεδιάζουν, οργανώνουν και υλοποιούν προγράμματα εκπαίδευσης για την αειφορία. Τα προγράμματα απευθύνονται κατά κύριο λόγο σε ομάδες μαθητικού πληθυσμού και αφορούν στο άμεσο περιβάλλον του ΚΠΕ.

Άλλες ομάδες στόχου που είναι αποδέκτες των προγραμμάτων ενός ΚΠΕ είναι ομάδες γενικού πληθυσμού: ομάδες εκπαιδευτικών, ομάδες εργασίας, ομάδες συλλόγων, ομάδες τουριστών, ομάδες οικογενειών.

Στο εγχειρίδιο αυτό θα μας απασχολήσουν οι ομάδες μαθητικού πληθυσμού:

-Καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του αριθμού των ομάδων που βιώνουν τα εκπαιδευτικά προγράμματα του ΚΠΕ.

-Έρχονται στο ΚΠΕ ξεχνώντας για λίγο τη σχολειοποιημένη γνώση. Βγαίνουν έξω από το χώρο του σχολείου (ύλη, σελίδες, βαθμοί, εξετάσεις) κι έρχονται σε επαφή με τη βιωματική προσέγγιση της γνώσης: αγγίζουν, μυρίζουν, γεύονται, ακούνε με κλειστά μάτια, διασχίζουν μονοπάτια με σιωπή, συνεργάζονται με τον «άγνωστο» συμμαθητή τους.

-Ηλικιακά και εξελικτικά διαθέτουν το χρόνο να «καθίσει» μέσα τους το βίωμα από το πρόγραμμα του Κ.Π.Ε και να δώσει καρπούς:

Στο άμεσο σχολικό περιβάλλον (αναφορά στο πως και στο γιατί των θεμάτων που τους απασχολούν,

αλληλοσεβασμός, αποδοχή, συνεργασία).

Στο περιβάλλον που ως ενήλικες θα επιβιώσουν (αντίληψη περί ευθύνης, προσανατολισμός στο «μαζί», ανάληψη δράσης).

Οι ασκήσεις που προτείνονται στο βιβλίο διαφοροποιούνται από τις ασκήσεις του σχολικού εγχειριδίου:

Φαίνεται σαν να μην είναι ο προφορικός λόγος το κύριο μέσο επικοινωνίας αλλά η επικοινωνία να γίνεται και με άλλους τρόπους (έκφραση του προσώπου, κίνηση του σώματος).

Κι όταν το χέρι πιάνει το μολύβι, τον πηλό, το χρώμα αυτό γίνεται για να βρει το νήμα της προσωπικής έκφρασης που συνήθως την αναζητά μέσα σε κουτάκια πολλαπλής επιλογής.

Κι όταν συζητάμε στην ομάδα, κατά κύριο λόγο, μας αφορούν δύο πράγματα:

-η διαδικασία της άσκησης και πόσο εύκολα ή όχι μπαίνει κανείς σ' αυτή, κάτι που σχετίζεται με τις σκέψεις μας για το ομαδικό «γίγνεσθαι» και

-το συναίσθημα είτε στην αρχή που το σώμα εκτίθεται στο χώρο, είτε στην εξέλιξη της άσκησης και στη δυνατότητα για συνεργασία, είτε τώρα που όλο έχει τελειώσει και χρειάζεται να μιλήσουμε γι' αυτό.

Οι ασκήσεις του βιβλίου προέρχονται από την εκπαίδευση στο θεατρικό παιχνίδι, στη θεατρική πράξη, στη δυναμική της ομάδας. Αρκετές έχουν μεταφερθεί εδώ από τους παραπάνω χώρους. Άλλες αποτελούν σύνθεση πολλών ασκήσεων για τις ανάγκες των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Κάποιες άλλες προέρχονται από την αναζήτηση στη σχετική βιβλιογραφία.

Προϋποθέσεις για την επιτυχία των ασκήσεων

Οι ομάδες που έρχονται στο ΚΠΕ έχουν συνήθως συγκεκριμένο αριθμό ατόμων και ο χώρος που δουλεύει η ομάδα είναι προκαθορισμένος.

Παρακάτω προτείνουμε κάποιες προϋποθέσεις που αν εξασφαλιστούν συντελούν στη επιτυχία των ασκήσεων.

Ο αριθμός των μελών: όταν μιλάμε για ομάδα που δουλεύει με βιωματική προσέγγιση αναφερόμαστε σε μια ομάδα 10 -12 ατόμων. Στα ΚΠΕ συχνά δουλεύουμε με μεγαλύτερες ομάδες π.χ. μια μεγαλύτερη σχολική ομάδα ή ένα σεμινάριο. Στη περίπτωση αυτή ο εμπυχωτής έχει να σκεφθεί θέματα όπως ο χώρος, το είδος των ασκήσεων που θα επιλέξει, ο χρόνος που χρειάζεται το άτομο για να δουλέψει ατομικά, σε ζευγάρι ή σε μικρή ομάδα, ο χρόνος που χρειάζεται για να καταθέσουν τα μέλη τη δημιουργία τους, την άποψη και το συναίσθημά τους.

Ο χώρος: όπως προαναφέραμε ο χώρος δουλειάς με τη ομάδα είναι ήδη προκαθορισμένος. Είναι θετικό για την ομάδα, που δουλεύει βιωματικά, να βρίσκεται σε ένα χώρο αυτόνομο με δική του είσοδο – έξοδο και ηρεμία από θορύβους (κίνηση δρόμου, γειτονικοί χώροι εργασίας).

Πολλές από τις ασκήσεις μπορούν να γίνουν και σε εξωτερικό χώρο (προαύλιο, πάρκο, δάσος, ακρογιαλιά). Στην περίπτωση αυτή ο εμπυχωτής έχει να σκεφθεί το θέμα των θορύβων και των ατόμων που κάνουν χρήση του ίδιου χώρου ή περνούν από εκεί τη στιγμή που η ομάδα δουλεύει.

Η μικρή ομάδα: σε αρκετές περιπτώσεις χρειάζεται τα μέλη να δουλέψουν σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες. Αυτό βοηθάει σε θέματα που χρειάζονται προσέγγιση βαθύτερη και έκφραση προσωπική. Τα μέλη που έχουν δυσκολία να εκφραστούν για το πώς νιώθουν μέσα στην ομάδα «παίρνουν» χρόνο να επικοινωνήσουν με λιγότερα άτομα και να προετοιμαστούν για να καταθέσουν την εμπειρία τους στη μεγάλη ομάδα.

Ο χρόνος: Οι προτεινόμενοι χρόνοι κάθε άσκησης του βιβλίου προέρχονται από προγράμματα εμπύχωσης ομάδων παιδιών και ομάδων ενηλίκων. Η ενασχόληση με τη βιωματική προσέγγιση και η απόκτηση εμπειρίας δίνει τη δυνατότητα στον εμπυχωτή να εκτιμήσει το χρόνο που χρειάζεται για τη συγκεκριμένη άσκηση. Αυτό αφορά στη συγκεκριμένη ομάδα, στο στάδιο που βρίσκεται σε σχέση με το πρόγραμμα (αρχή, μέση, τέλος) και σε σχέση με τη φάση της εξέλιξής της (βλ. Μακέλη Γρ, 2007).

Είναι θετικό να τηρείται ο προκαθορισμένος, από τον εμπυχωτή, χρόνος. Αυτό δίνει στα μέλη τη δυνατότητα να εκφραστούν με τον προσωπικό τους τρόπο επικεντρώνοντας στα σημεία που είναι για αυτούς σημαντικά. Στις περιπτώσεις έκφρασης με γραπτό λόγο, ζωγραφική, κατασκευή κ.α. είναι θετικό ο εμπυχωτής να περιμένει να τελειώσουν όλοι.

Η δομή της άσκησης: στο ξεκίνημα της δουλειάς με ομάδα συγκεντρωνόμαστε όλοι στο κύκλο. Αυτό δίνει τη δυνατότητα να βλέπουμε όλοι όλους και να επικοινωνούμε με λεκτικούς και μη τρόπους έκφρασης: λόγο, βλέμμα, έκφραση προσώπου, στάση σώματος.

Στον κύκλο ανακοινώνεται ο τρόπος δουλειάς και συζητούνται τυχόν απορίες. Είναι θετικό να μην αναλωνόμαστε σε εξηγήσεις που ούτως ή άλλως δύσκολα κατανοούνται τη στιγμή της ενημέρωσης παρά μόνο τη στιγμή της ενεργοποίησης.

Η άσκηση στην εξέλιξή της ενδέχεται να περιλαμβάνει δουλειά σε ατομικό επίπεδο, σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες. Μετά το τέλος του προκαθορισμένου χρόνου η ομάδα συγκεντρώνεται στον κύκλο όπου δίνεται ο απαραίτητος χρόνος για να καταθέσουν όλα τα μέλη την εμπειρία τους από την άσκηση που μόλις βίωσαν.

Παράδοση ζωγραφική

η άσκηση

ελάτε όλη η ομάδα να κάνουμε έναν κύκλο
θα δημιουργήσουμε μια ζωγραφιά ο καθένας
με το δικό του τρόπο
επιλέξτε ένα θέμα που να αφορά το περιβάλλον
στο οποίο ζείτε

Χρόνος 10'

Όταν τελειώσουν όλοι θα συγκεντρωθούμε στον κύκλο
και θα παρουσιάσουμε τα έργα μας

Μετά το τέλος της παρουσίασης κάθε μέλους
μπορεί να γίνονται ερωτήσεις που αφορούν το έργο
ή την παρουσίασή του.

Χρόνος 30'

Ο συντονιστής

- Προτρέπει τα μέλη να αποφύγουν να δώσουν συμβουλές την ώρα της ζωγραφικής εκτός εάν κάποιος το ζητήσει
- Προτρέπει τα μέλη να αποφύγουν να κάνουν κριτική
- Λίγο πριν το τέλος της άσκησης δίνει ένα μεγάλο χαρτόνι και κόλλα για να κολλήσουν τα έργα τους
- Ενδέχεται να συντονίσει τη διαδικασία όπου τα μέλη κολλάνε τα έργα τους στο μεγάλο χαρτί. Τη στιγμή αυτή αναδύονται χαρακτηριστικές συμπεριφορές: κάποια μέλη δεν μπορούν ν' αποφασίσουν σε ποιο σημείο του χαρτονιού θα

τοποθετήσουν το έργο τους, άλλοι απευθύνονται στο συντονιστή, κάποιοι προτείνουν να του παραδώσουν τα έργα τους και αναλάβει εκείνος την τοποθέτηση, κάποιοι άλλοι τοποθετούν το έργο τους στο κέντρο του μεγάλου χαρτιού και κάποιοι στις άκρες του.

Παραλλαγή:

Μερικά μέλη προτιμούν το θέμα να δοθεί από το συντονιστή π.χ.

«Το περιβάλλον γύρω μας»

«μόλυνση του περιβάλλοντος»

«Ένα τοπίο στη φύση (εκεί) όπου θα μπορούσα να μείνω».

Ομαδική Αφήγηση

η άσκηση

ελάτε όλη η ομάδα να κάνουμε έναν κύκλο
θα δουλέψουμε με ομαδική αφήγηση
θα ορίσουμε τη σειρά που θα ξεκινήσουμε, θα αρχίσει ο πρώτος με
μια πρόταση θα συνεχίσει ο δεύτερος κ.ο.κ.
δε θα υπάρχει προηγούμενη συνεννόηση για το τι θα αφηγηθούμε
θα ορίσουμε ένα «γραμματέα», που θα καταγράφει ότι λέγεται
προτείνω να ολοκληρώσουμε την ιστορία μετά από τρεις γύρους
χρόνος 15'
όταν τελειώσουμε θα συγκεντρωθούμε για να ακούσουμε το «γραμ-
ματέα» να διαβάζει την ιστορία και να συζητήσουμε:
για την ιστορία που αφηγηθήκαμε
για την εμπειρία μας από την άσκηση
χρόνος 20'

Ο συντονιστής

- ενημερώνει το «γραμματέα» ότι πριν από κάθε αφήγηση μπορεί να σημειώνει τα αρχικά του ονόματος του ατόμου που μιλάει
- αν κάποιο μέλος δεν έχει να αφηγηθεί κάτι συνεχίζει ο επόμενος, το μέλος που «έχασε τη σειρά του» αφηγείται στον επόμενο γύρο
- τονίζει ότι στην περίπτωση που κάποιος αργεί να αφηγηθεί αποφεύγονται εκφράσεις του τύπου «άντε ντε!», «τι κάνεις τόσο ώρα;» κ.λ.π.
- Προτρέπει δειλά μέλη να αφηγηθούν έστω και μια λέξη: «μετά», «σε λίγο», «ξαφνικά» κ.ά.

- Προστατεύει τα άτομα που είναι αυθόρμητα, μιλάνε πολύ ή «πετάγονται» από τα γίνουν ενοχλητικά: «κρατάει» το ρυθμό της άσκησης
- Υπενθυμίζει στα μέλη ότι τη στιγμή της αφήγησης το σώμα και το πρόσωπο είναι στραμμένα προς το άτομο που αφηγείται

Παραλλαγή:

Μετά την πρώτη αφήγηση από το «γραμματέα» κάθε μέλος διαβάζει αυτό που αφηγήθηκε αλλάζοντας τη φωνή του σύμφωνα με το χαρακτήρα στον οποίο αναφέρεται ή προσθέτοντας ήχους αν αυτό βοηθά στην αφήγηση

Δίνω-Παίρνω Ζωγραφιά

η άσκηση

ελάτε όλη η ομάδα να κάνουμε έναν κύκλο
σήμερα θα ζωγραφίσουμε λίγο διαφορετικά
επιλέξτε ένα θέμα από το περιβάλλον γύρω μας
θα αρχίσετε να ζωγραφίζετε

στη μέση της ζωγραφιάς θα σταματήσετε, θα δώσετε έναν τίτλο και θα τον γράψετε πάνω στο χαρτί, στη συνέχεια θα δώσετε τη ζωγραφιά σας σ' αυτόν που κάθεται δεξιά σας και θα πάρετε τη ζωγραφιά αυτού που κάθεται αριστερά σας μπορείτε να ξεκινήσετε

στο μέλος που δίνετε τη ζωγραφιά σας εξηγείται τι έχετε κάνει μέχρι τώρα και πως σκοπεύετε να συνεχίσετε
τώρα αλλάξτε τις ζωγραφίες σας
συνεχίστε και ολοκληρώστε τη ζωγραφιά
που έχετε μπροστά σας σύμφωνα με τη φιλοσοφία
και τις εξηγήσεις αυτού που την άρχισε

Ο συντονιστής

- Υπενθυμίζει στα μέλη να αποφεύγουν τα σχόλια για το αποτέλεσμα μετά το τέλος της εργασίας τους. Αν κάποια μέλη επιθυμούν να πουν κάτι, προσανατολίζει τη συζήτηση προς τη διαδικασία και τα συναισθήματα που διακινήθηκαν στην πορεία της εργασίας.
- Όλα τα μέλη παίρνουν δύο ρόλους, του δημιουργού και του συνεχιστή της ζωγραφιάς. Αυτό τους βοηθά στο «να μπουν στη θέση του άλλου» και να μετριάσουν τις στιγμές όπου ασκούν κριτική και ρίχνουν ευθύνες στους άλλους «κοιτάζοντας» μόνο από τη μια πλευρά.
- Αν ο εμπυχωτής διαπιστώσει ότι τα μέλη της ομάδας δεν έχουν αρχίσει να συνειδητοποιούν βασικές έννοιες στη συνεργασία 'όπως ο σεβασμός του άλλου, η επικοινωνία, η ιδιοκτησία, η κοινή ιδιοκτησία κ.λ.π. μπορεί να επαναλάβει

την άσκηση μετά από λίγο διάστημα.

- Συντονίζει κάποιες ενδεχόμενα δύσκολες στιγμές όπως αυτή της ανταλλαγής των έργων. Μερικά μέλη δυσκολεύονται να αποχωριστούν την «πατρότητα» του έργου και να το εκχωρήσουν στο συνεχιστή τους. Ο υπεύθυνος της ομάδας επαναφέρει τις οδηγίες της άσκησης. Στα μέλη που η συμπεριφορά τους δημιουργεί ένταση υπενθυμίζει τη συμφωνία όλων για την ατμόσφαιρα της ομάδας την ώρα εργασίας: έλλειψη θορύβων, χαμηλόφωνες συζητήσεις, σιωπή.

Παραλλαγή:

Το θέμα έπειτα από συμφωνία μπορεί να αναφέρεται στο κοντινό ή το ευρύτερο περιβάλλον.

Μπορεί να δοθεί συγκεκριμένη χρονική διάρκεια:

- 1) Για την άσκηση συνολικά
- 2) Μέχρι τη στιγμή της ανταλλαγής των έργων και από κει και πέρα μέχρι το τέλος της άσκησης.

Το σήμα της ομάδας

η άσκηση

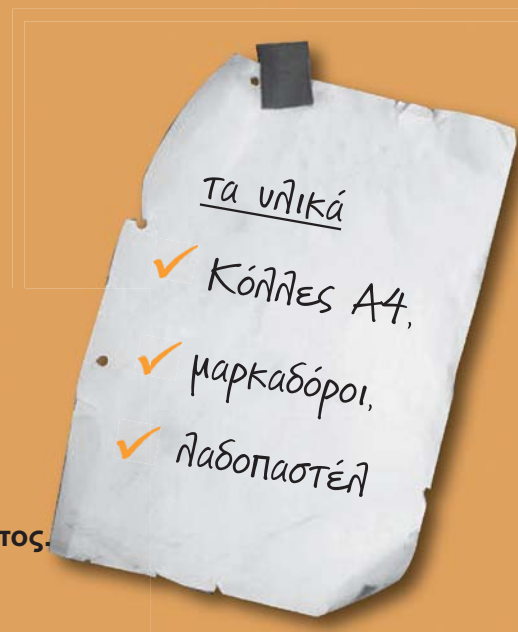
θα φτιάξουμε το σήμα της ομάδας
Η ιδέα μπορεί να προέρχεται από οποιοδήποτε στοιχείο του φυσικού ή δομημένου περιβάλλοντος
Τα μικρά σας ονόματα μπορεί να αποτελούν στοιχείο του σήματος.
Γράφονται πάνω στο σήμα με τρόπο που συμφωνεί με τη γενικότερη φιλοσοφία της ιδέας.

Το σήμα μπορεί να περιλαμβάνει και το όνομα της ομάδας
Το σήμα πρέπει να εκφράζει τον περιβαλλοντικό χαρακτήρα της ομάδας σας
Πάρτε χαρτί και χρώματα και σχεδιάστε πρόχειρα την ιδέα σας.

Όταν τελειώσετε όλοι καθένας με τη σειρά παρουσιάζει την ιδέα του στην ομάδα. Εξηγεί γιατί επέλεξε αυτό το σχέδιο και πως αυτό εκφράζει την ομάδα.

Μετά το τέλος κάθε παρουσίασης θα συζητήσουμε:

- το περιεχόμενο του σήματος
- το περιβαλλοντικό της μήνυμα
- αν αυτό εκφράζει την ομάδα
- τις αλλαγές που θα μπορούσαν να γίνουν

Ο συντονιστής

- Στην περίπτωση που δεν προκριθεί κάποια πρόταση η ομάδα συζητά καινούριες ιδέες ή μια ιδέα που να αξιοποιεί τα θετικά στοιχεία των προηγούμενων προτάσεων.
- Όταν τα μέλη συμφωνήσουν ζωγραφίζουν την ιδέα τους πάνω σε χαρτόνι κι από τις δύο πλευρές. Το σήμα μπορεί να κρεμαστεί σε μια πλευρά της τάξης ή στο χώρο που η ομάδα κάνει την παρουσίαση του προγράμματός της. Τα μέλη που το διάστημα αυτό δεν έχουν εργασία μπορούν να ζωγραφίσουν το ίδιο σήμα σε μέγεθος κονκάρδας για να δοθεί σε κάθε μέλος.
- Υπενθυμίζει στα μέλη ν' αποφεύγουν την κριτική ή τα σχόλια μετά από κάθε παρουσίαση

- Εστιάζει στις «δύσκολες» στιγμές. Μια τέτοια περίπτωση ενδέχεται να είναι η διαδικασία επιλογής της τελικής ιδέας για την κατασκευή του σήματος.
- Στηρίζει τα μέλη της ομάδας να αντιληφθούν πως νιώθουν τις στιγμές που:
- Επιλέγουν μια από τις ιδέες τους. Την κάνουν περισσότερο συγκεκριμένη και την προετοιμάζουν.
- Την παρουσιάζουν στην ομάδα και στηρίζουν την παρουσίασή τους.
- Συμμετέχουν στην ομαδική αξιολόγηση των προτάσεων.
- Συμμετέχουν στην ομαδική απόφαση για την εκλογή μιας από τις προτεινόμενες ιδέες ή για την αναζήτηση μιας νέας.

Τελειώνω την πρόταση

η άσκηση

Θα πάρουμε ένα φύλλο χαρτί όπου είναι γραμμένες τρεις μισοτελειωμένες προτάσεις.

Θα περιπλανηθούμε με ήρεμο βήμα μέσα στο χώρο εργασίας.

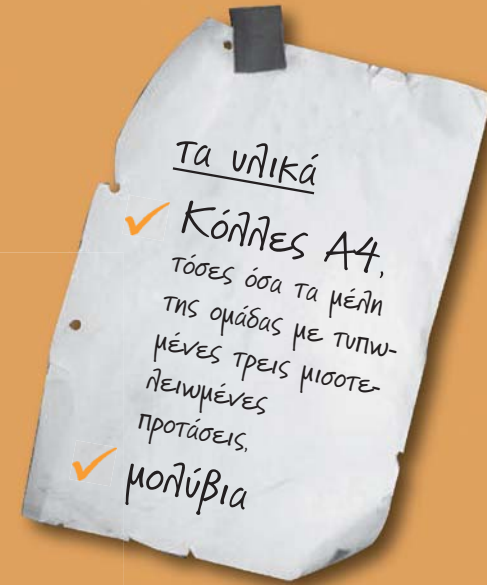
Θα διαλέξει ο καθένας το «δικό» του σημείο.

Θα παραμείνουμε στο σημείο αυτό.

Θα συμπληρώσουμε κάθε πρόταση γράφοντας το τέλος της.

Θα μαζευτούμε στο χώρο συγκέντρωσης της ομάδας μόλις δοθεί το σύνθημα για το τέλος της γραφής.

Θα διαβάσουμε αυτά που έχουμε γράψει.

Ο συντονιστής

- Δίνει τις οδηγίες.

Οι τρεις προτάσεις μπορεί να φορούν το περιβαλλοντικό θέμα που μετά πάει η ομάδα.

Ενδεικτικές προτάσεις

1. Περιβάλλον σημαίνει

.....
.....
.....

2. Η φροντίδα του δάσους της περιοχής μου αφορά

.....
.....
.....

3. Σχετικά με την έλλειψη του νερού εγώ καθημερινά κάνω τις παρακάτω ενέργειες

.....
.....

Εξέλιξη της άσκησης

Ομαδοποιούμε τις απόψεις και δημιουργούμε αφίσες, ομαδικά σχέδια ή μηνύματα.

Συνεχής γραφή

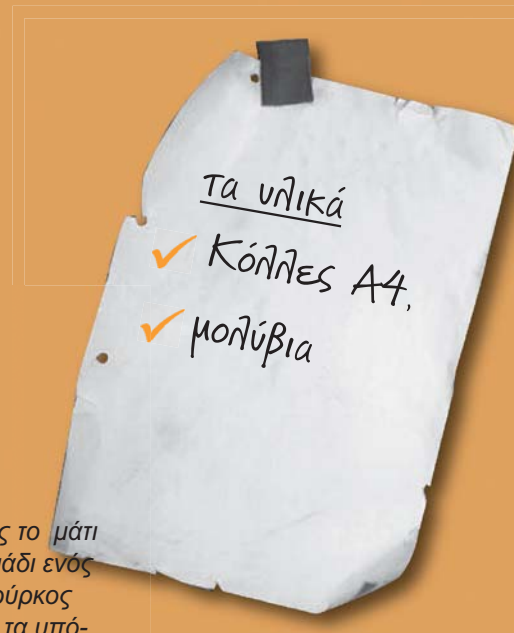
η άσκηση

- Παίρνουμε από δύο κόλλες χαρτί και τα μολύβια.
- Θα διαβάσουμε το κείμενο «Οι πόλεις και τα σημάδια».

«Ο άνθρωπος προχωρά μέρες ολόκληρες ανάμεσα σε δένδρα και πέτρες. Σπανίως το μάτι σταματά σε κάποιο πράγμα, και τούτο συμβαίνει μόνο όταν το αναγνωρίζει ως σημάδι ενός άλλου πράγματος: ένα χνάρι στην άμμο υπονοεί το πέρασμα της τίγρης, ένας βούρκος προαναγγέλλει μια φλέβα νερού, το άνθος του ιβίσκου το τέλος του χειμώνα. Όλα τα υπόλοιπα είναι βουβά και ανταλλάξιμα μονάχα τα δένδρα και οι πέτρες είναι αυτό που είναι».

Ίταλο Καλβίνο, «Οι αόρατες πόλεις», Αθήνα, 2002, Εκδόσεις Καστανιώτη

- Θα διαβάσουμε το ίδιο κείμενο δεύτερη φορά.
- Θα γράψουμε σε συνεχή γραφή (το χέρι δε σταματάει να γράφει) τα σχόλια μας πάνω στο κείμενο που ακούσαμε για 5 λεπτά.
- Μετά το σύνθημα για το τέλος της γραφής συγκεντρωνόμαστε στον κύκλο για να διαβάσουμε τα κείμενά μας.

Ο συντονιστής

- Διαβάζει το κείμενο αργά και δυνατά
 - Διαβάζει και δεύτερη φορά το κείμενο αργά και δυνατά
 - Κρατάει τον χρόνο
 - Συντονίζει το διάβασμα των κειμένων
- Χρόνος 15 λεπτά.

Εξέλιξη της άσκησης

Τα κείμενα μπορεί να αποτελέσουν ερέθισμα για τη συγγραφή αφηγήματος ή για τη δημιουργία εικαστικών συνθέσεων.

Περιβαλλοντική μουτζούρα

η άσκηση

- Θα πάρουμε από ένα φύλλο χαρτί.
- Θα πάρουμε από ένα μαύρο μαρκαδόρο.
- Θα κρατήσουμε το μαρκαδόρο με το αριστερό χέρι.
 - Θα κλείσουμε τα μάτια.
- Θα ζωγραφίσουμε μια μουτζούρα πάνω στο χαρτί.
- Θα ανοίξουμε τα μάτια και θα κοιτάξουμε τη μουτζούρα μας.
 - Παρατηρούμε την εικόνα που σχηματίζεται.
- Θα πάρουμε χρωματιστό μαρκαδόρο και θα κάνουμε το περίγραμμα της μουτζούρας ή θα κυκλώσουμε την μουτζούρα.
- Θα διαλέξουμε χρωματιστούς μαρκαδόρους και θα ζωγραφίσουμε το περιβάλλον που εντάσσεται η μουτζούρα μας.
- Όταν τελειώσουμε θα συγκεντρωθούμε στον κύκλο για να παρουσιάσουμε το σχέδιό μας.

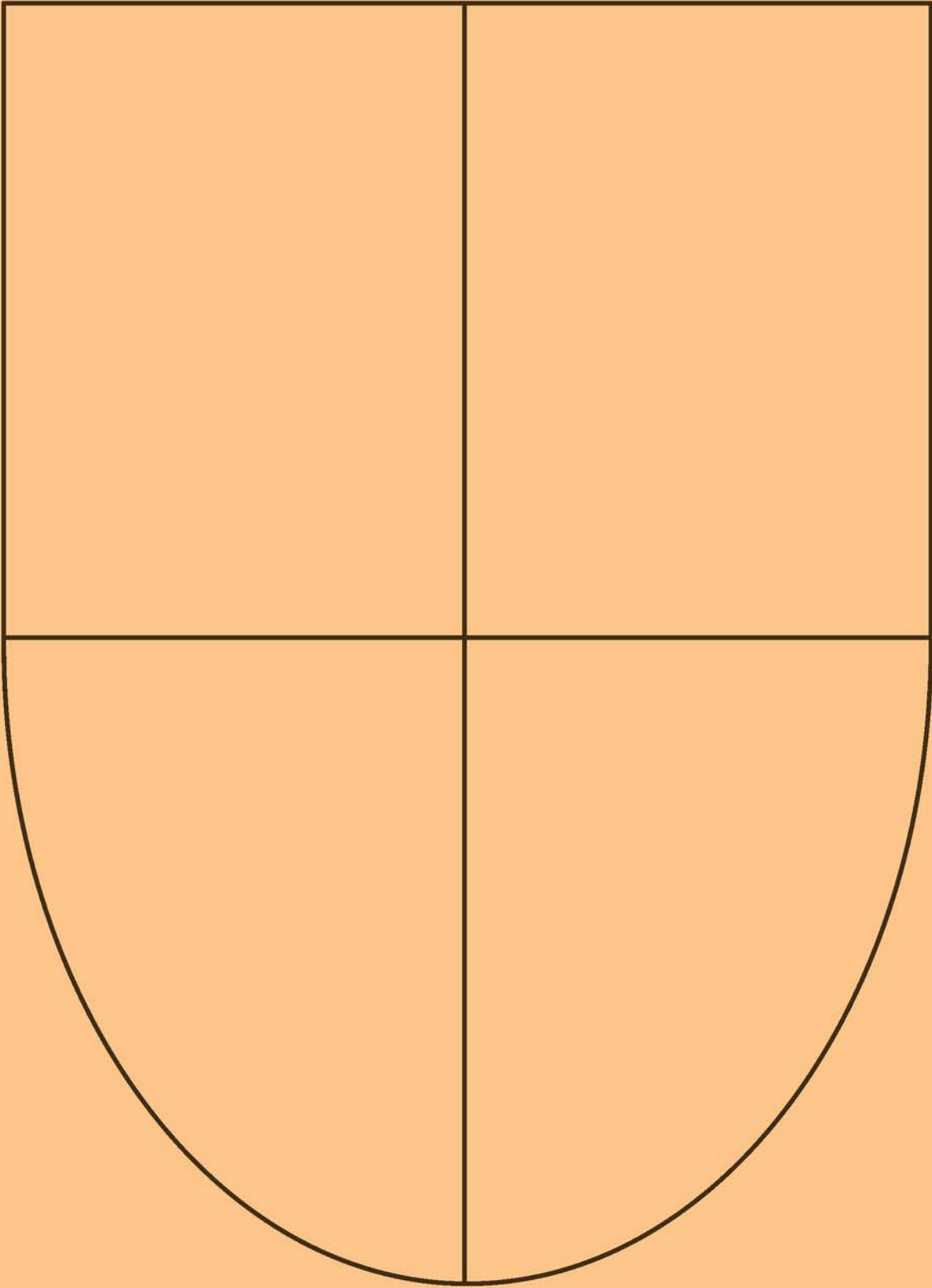
Ο συντονιστής

- Όταν τα μέλη της ομάδας ζωγραφίζουν με κλειστά τα μάτια φροντίζει να υπάρχει ησυχία.
- Αν διαπιστώσει ότι υπάρχουν μέλη που νιώθουν άβολα να κλείσουν τα μάτια ή να ζωγραφίσουν με το αριστερό χέρι δίνει περιθώριο επιλογής για ζωγράφιση με ανοικτά τα μάτια και με το δεξί χέρι.

Εξέλιξη της άσκησης

Το περιβάλλον που θα ενταχθεί η μουτζούρα κάθε μέλους ενδέχεται να δοθεί από τον εμπνευστή ανάλογα με τοπ περιβάλλον του θέματος που μελετάει η ομάδα (π.χ. τοποθετείται η μουτζούρα μέσα σ' ένα δασικό περιβάλλον ή σ' ένα υδάτινο περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από έλλειψη νερού ή σ' ένα παραδοσιακό οικισμό ή σ' ένα περιβάλλον με σύγχρονη δόμηση κλπ).

Το περιβαλλοντικό μου έμβλημα

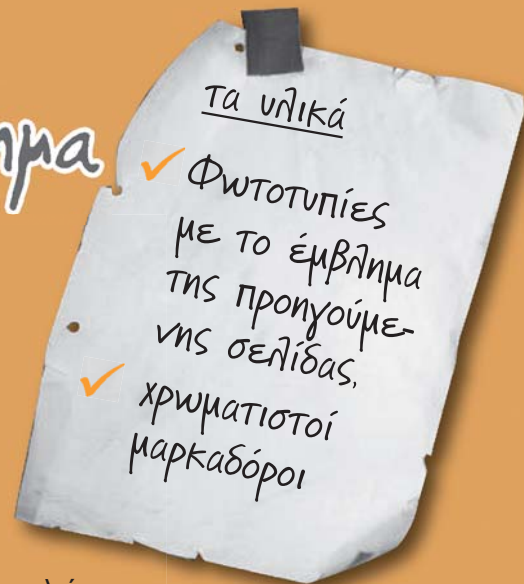
η άσκηση

- Θα πάρουμε από μια φωτοτυπία με το σχέδιο του εμβλήματος

- Θα ζωγραφίσουμε:

- Στο πάνω αριστερό τμήμα μια δραστηριότητα με την οποία σας άρεσε ν' ασχολείστε και είναι σχετική με το περιβάλλον
- Στο πάνω δεξί τμήμα μια δραστηριότητα με τη οποία θα σας άρεσε ν' ασχολείστε και είναι σχετική με το περιβάλλον.
- Στο κάτω αριστερό τμήμα το πρόσωπο το οποίο με τον τρόπο του (συζήτηση, τρόπο ζωής) σας παρακίνησε ν' ασχοληθείτε περισσότερο με το περιβάλλον.
- Στο κάτω δεξί τμήμα κάτι που θα θέλατε ν' αλλάξετε στο περιβάλλον.

- Όταν τελειώσουμε όλοι θα συγκεντρωθούμε στον κύκλο όπου εκθέτουμε τα εμβλήματα και συζητάμε.

Ο συντονιστής

- Στην περίπτωση που υπάρχουν στην ομάδα μέλη που διστάζουν να ζωγραφίσουν τους ενθαρρύνει προτρέποντας τους να χρησιμοποιήσουν σύμβολα ή αρχικά ονομάτων ή λέξεων.

Παραλλαγή

Αν κάποια μέλη δεν έχουν να προτείνουν ένα πρόσωπο τους παρακινούμε ν' ασχοληθούν περισσότερο με το περιβάλλον.

Μπορούν επίσης να προτείνουν ένα βιβλίο, μια εκπομπή, ένα δρώμενο, ένα τυχαίο γεγονός.

Διηθές κάρτες

η άσκηση

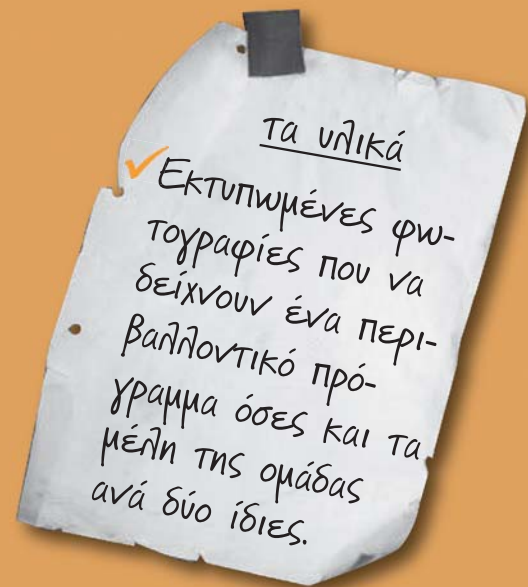
- Θα απλώσουμε τις φωτογραφίες στο πάτωμα.
- Αφού περπατήσουνε ανάμεσά τους επιλέγουν μια που τους εκφράζει.
 - Την παρατηρούν.
- Θα γράψουν ένα κείμενο σχετικό με το θέμα της κάρτας (σκέψεις, αναμνήσεις, συναισθήματα)

Χρόνος 7 λεπτά.

- Στο δεύτερο στάδιο τα δυο μέλη που έχουν το ίδιο θέμα θα προσπαθήσουν να συνθέσουν τα ατομικά τους κείμενα σε ένα κοινό,

Χρόνος 15 λεπτά.

- Στο τέλος θα συγκεντρωθούμε στον κύκλο για να παρουσιάσουμε τα κείμενα και την εμπειρία τους από την συνεργασία.

Ο συντονιστής

- Απλώνει τις φωτογραφίες στο χώρο.
- Καλεί τα μέλη της ομάδας να περπατήσουν ανάμεσά τους.
- Δίνει το σύνθημα για να ξεκινήσει η ατομική γραφή.
- Όταν τελειώσει ο χρόνος θα συγκεντρωθούνε στο κύκλο κι ο καθένας θα ψάξει να βρει το μέλος που έχει την ίδια φωτογραφία.

Το άλλο μισό

η άσκηση

- Θα απλώσουμε στο χώρο τα μέρη από διάφορα φυτά της περιοχής. Θα περπατήσουμε ανάμεσά τους. • Επιλέγουμε ένα απ' όλα.
 - Το παρατηρούν. Χρόνος 2 λεπτά.
 - Αν δεν το αναγνωρίσουν καταφεύγουν στη βιβλιογραφία.
- Σε επιλεγμένες σελίδες των βιβλίων εντοπίζουν πληροφορίες για τα φυτά που έχουμε απλωμένα κι αναζητούν το δικό τους.
 - Στο πίσω μέρος των ίδιων φυτών θα υπάρχει ο αριθμός 1 ή 2.
- Το μέλος που έχει το φυτό με αριθμό 1 αναζητά πληροφορίες για την ονομασία του φυτού, την λατινική του ονομασία, για την περιοχή που φύεται και την περίοδο που ανθίζει.
- Το μέλος που έχει τον αριθμό 2 αναζητά πληροφορίες για τι; Χρήσεις του φυτού (αν υπάρχουν), τα μέρη που χρησιμοποιούνται και τον κύκλο ζωής του. Χρόνος 10 λεπτά.
 - Το ζευγάρι που έχει το 1 και 2 του ίδιου φυτού βρίσκει ένα δικό του χώρο και συνθέτει τις πληροφορίες που έχουν συλλέξει. Χρόνος 10 λεπτά.

Τα υλικά

- ✓ Φύλλα, άνθη, καρποί (νωπά ή ξηρά) από βότανα και δένδρα της περιοχής όσα και τα μέλη της ομάδας ανά δύο ίδια, βιβλία, φωτογραφίες για τα φυτά της περιοχής, φύλλα χαρτί Α4, μολύβια

Ο συντονιστής

- Οι οδηγίες αυτής της άσκησης είναι αρκετές γι αυτό ο εμπυχωτής επαναλαμβάνει αρχικά τις οδηγίες ώστε να γίνουν κατανοητές.
- Σε περίπτωση που υπάρχουν μέλη – ζευγάρια που δεν έχουν κατανοήσει τα πλησιάζει και υπενθυμίζει το επόμενο στάδιο.
- Φροντίζει να είναι ευδιάκριτες οι διαφορές ανάμεσα στα φυτά ώστε να αναδειχτούν τα ζευγάρια.

Παραλλαγή 1

Σε περίπτωση που η άσκηση γίνεται σε εσωτερικό

χώρο τα φυτά μπορούν ν' αντικατασταθούν από αντικείμενα του χώρου εργασίας της ομάδας.

Παραλλαγή 2

Σε περίπτωση που υπάρχει αδυναμία να υπάρχουν φυτά (π.χ. λόγω εποχής) μπορούν να αντικατασταθούν από αντίστοιχες φωτογραφίες ή κάρτες.

Παραλλαγή 3

Αν η άσκηση υλοποιείται στη φύση αλλά κοντά σε δομημένο περιβάλλον η αναζήτηση πληροφοριών μπορεί ν' αντικατασταθεί από επιτόπια έρευνα με άτομα της περιοχής που η ομάδα θα συναντήσει στο πεδίο.

Περιβάλλον χθες - σήμερα - αύριο

Η άσκηση

- Θα εργαστούμε πάνω στο θέμα «Περιβάλλον χθες – σήμερα – αύριο»
 - Θα δουλέψουμε με παλιές ταχυδρομικές κάρτες.
- Θα δουλέψουμε σε ζευγάρια. • Θα απλώσουμε τις κάρτες στο πάτωμα.
- Θα περπατήσουμε ανάμεσά τους ψάχνοντας να βρείτε αυτή που σας εκφράζει περισσότερο.
 - Στο σημείο αυτό θα συναντήσετε το ζευγάρι σας.
Χρόνος 7 λεπτά.
 - Με το ζευγάρι σου βρίσκετε το χώρο σας. • Παίρνετε ένα χαρτόνι.
 - Τοποθετείτε στη μέση την κάρτα • Την κολλάτε.
 - Ζωγραφίζετε απ' την αριστερή πλευρά της κάρτας την προέκτασή της όπως φαντάζεστε ότι ήταν στο παρελθόν το τοπίο αυτό.
 - Ζωγραφίζετε από τη δεξιά πλευρά της κάρτας την προέκταση όπως φαντάζεστε ότι θα είναι στο μέλλον το τοπίο αυτό.
 - Τελειώνοντας έχετε 5 λεπτά για να συζητήσετε με το ζευγάρι σας.
Χρόνος 20 λεπτά.
- Ελάτε στον κύκλο για να παρουσιάσουμε τα έργα. Ποιο ζευγάρι θέλει να μιλήσει για την άσκηση (σκέψεις, συναισθήματα) για τη εμπειρία της συνεργασίας;
Χρόνος 20 λεπτά.

Τα υλικά

Φωτογραφίες με τοπία όπως είναι σήμερα (επιλέγουμε τοπία που έχουν αλλάξει με το πέρασμα του χρόνου) μισές από τον αριθμό των μελών, κόλλες και ψαλίδια, μολύβια, γόμες, φύλλα χαρτί Α4, μαρκαδόροι, χαρτόνια κάνσον σε ουδέτερα χρώματα όπως μπλε, γκρι κλπ.

Ο συντονιστής

- Φροντίζει να υπάρχει ησυχία ιδιαίτερα τις στιγμές που τα μέλη περπατούν ανάμεσα στις κάρτες κι αργότερα όταν ως ζευγάρια εργάζονται στο χαρτόνι.
- Πριν τα ζευγάρια ξεκινήσουν την κοινή τους εργασία

τους λέει ν' αποφασίσουν από πριν ποιος θ' ζωγραφίσει το παρελθόν και ποιος το μέλλον.

- Το παρελθόν και το μέλλον θα αποτυπωθούν στο ίδιο μέγεθος με το παρόν.

Δραματοποίηση

Η άσκηση

- Οι κάρτες πληροφοριών είναι τοποθετημένες στον χώρο με την άγραφή πλευρά προς τα πάνω.
- Οι κάρτες πληροφοριών ανά τρεις έχουν το ίδιο θέμα έτσι ώστε να δημιουργηθούν τριάδες.
 - Θα δουλέψουμε σε τριάδες.
 - Θα απλώσω τις φωτογραφίες στο πάτωμα.
 - Σε άλλο σημείο θα απλώσω τις κάρτες πληροφοριών.
 - Παίρνετε μία κάρτα και την διαβάζετε.
- Περιπατάτε ανάμεσα στις φωτογραφίες ώσπου να βρείτε τη δική σας σύμφωνα με τις πληροφορίες που σας δίνει η κάρτα σας.
- Στο σημείο αυτό θα συναντήσετε τ' άλλα δύο μέλη της τριάδας σας. *Χρόνος 3 λεπτά.*
 - Κάθε τριάδα βρίσκει το δικό της χώρο.
- Παρατηρείτε τη φωτογραφία. • Διαβάζετε ξανά την κάρτα.
- Καθένας σχολιάζει τα σημεία που τον εντυπωσιάζουν. • Αποφασίζεται ποια στοιχεία θα δραματοποιήσετε. • Στήνετε την «σκηνή». • Ετοιμάζετε το σενάριο *Χρόνος 3 λεπτά.*
 - Κάνετε πρόβα *Χρόνος 15 λεπτά*
- Όταν τελειώσουν όλοι συγκεντρωνόμαστε στον κύκλο για να παρουσιάσουμε τις σκηνές μας. Ξεκινάμε με το σύνθημα που θα δώσω. • Τελειώνουμε με χειροκρότημα.
 - Ποια ομάδα θέλει ν' αρχίσει πρώτη;

Τα υλικά

Φωτογραφίες με πρόσωπα που απεικονίζονται σε διαφορετικά περιβάλλοντα και διαφορετικές εποχές (ανθρώπινοι χαρακτήρες σε διαφορετικούς τύπους κατοικίας, μετά από φυσικές καταστροφές, σε περιβάλλοντα ερήμου, πάγων, διαφορετικές μορφές εργασίας στο παρόν ή στο παρελθόν).

- Αυτοσχέδιες κάρτες πληροφοριών με έναν τίτλο για κάθε φωτογραφία (σε περίπτωση που δεν υπάρχει) και λίγες πληροφορίες για το θέμα σε αναλογία τρεις κάρτες για μία φωτογραφία.

